

ביאורים

אחרי שהצליח האדם להשיג את מדרגת יראת ה' במלואה, ביכולתו לעבור אל מדרגת אהבת ה', שהיא המדרגה הנחשקת והנשגבה ביותר. אתה כל עבודת האל הנפכת לעונג, שהרי אין אושר גדול יותר מהאושר הטמון באהבת אהובינו. אמנם, זו גם הסכנה שבמידה. אדם יכול להשתכר מהעונג שבה, וכל עבודתו תהיה מיועדת רק להנאתו, במודע או שלא. לכן הוקדמה מידת היראה למידת האהבה, כדי לבנות תשתית של התבטלות אישית ומודעות עמוקה לאחריות ולאמת שבעבודת ה'. כך העונג האישי אינו משתלט עליה, אלא להיפך, הוא מסייע לצירוף כל האישיות אל העבודה הנפלאה.

מכוח האהבה יש לנו אפשרות להתחבר לבני אדם ולכל דבר אחר. שלושה גורמים מעוררים בנו אהבה. את הגורם הראשון נוכל לחוש, למשל, כאשר יספרו לנו סיפור מרגש ומרשים על גודל טובו של אדם כלשהו. מן הסתם נחוש מיד אהבה ואהדה כלפי אותו אדם, ונשמח להכירו וליצור עמו קשרים. הגורם השני הוא התועלת העתידית שעשויה להיוולד לנו מאותו אדם, והגורם השלישי הוא הנעימות או ההנאה שיש לנו מחברתו. אמנם, שתי האהבות האחרונות נובעות מאינטרס צדדי ותלויות בו, ולכן הן אינן יציבות ואינן אמיתיות.

אדם המרבה להתמקד בתלונות שלו על מעשה אחד קטן של שכנו, הוא ילך ויפתח כלפיו יחס די שלילי, אפילו אם רוב עשייתו של שכנו בהחלט חיובית, ובעיני כל האנשים האחרים הוא אדם משכמו ומעלה, מרשים ומעורר השראה. כך גם מי שהשכן שלו עושה עבורו טובות רבות, אלא שהוא לא יודע (ואינו דואג לברר) ממי הטובות הללו. וכן אדם שיקבל דברים כואבים, אלא שכולם לטובתו (כגון לחנכו) - אם הוא לא יצליח להתרומם מהסבל הרגעי הרי שהוא רק יכעס עליו. כאשר מדובר בקב"ה האהבה אליו ראוייה ומוצדקת מכל שלושת גורמי האהבה, ואם היא בכל-זאת חסרה או שאינה גדולה כל כך - הכרחי לפעול ליישור תודעתנו. הרי מובן לכולנו שאין טוב יותר ממנו, אין מועיל כמוהו ואין הנאה שקיבלנו מעודנו שלא מאתו הגיעה, ולכן הדבר המתבקש ביותר הוא שיחסנו אליו יהיה יחס של אהבה עצומה, "בכל לבבך בכל נפשך ובכל מאדך".

הרחבות

• יתרונות העובד מאהבה

אהבת הש"י היא המדרגה הגדולה שאין למעלה הימנה. ישנם מספר הסברים מדוע המדרגה של אהבת ה' יותר גדולה מהמדרגה של יראת ה'. כתב רבנו יצחק מקורבילי: "**האהבה היא הזריז במצות עשה ולא תעשה וכמו כן שלא על מנת לקבל פרס...** ומדת האהבה זו היא זריזות להיות זריז לעשות גדר לפרוש קודם שבא החטא לידו. ומידת האהבה שזהו זריזות, גדולה ממידת היראה שזהו זהירות, להיות זהיר כשתבוא עבירה לידו אל יעשנה, אבל האהבה היא זריזות מקודם לכן שלא יבא לידי עבירה" [ספר מצוות קטן ד]. והוסיף על דבריו רבנו פרץ: "**העושה מיראה אצל רבו, כשרבו מטריח עליו מניחו והולך לו (על פי ספרי, דברים לב).** אבל העובד מאהבה עובד לעולם. לכן מדת האהבה יתירה על מדת היראה" [שם, הגהות רבנו פרץ]. העובד מאהבה עובד מתוך הרגשת דביקות וחיבור לקב"ה. עבודה כזו גורמת להתלהבות זריזות בעבודת הבורא. לכן העובד מאהבה דואג מראש לא להיכנס למצבים שהם נגד רצון הבורא. כמו כן, העובד מאהבה אינו מצוי במצב של ריחוק וחרדה אלא בהרגשת קרבה לבורא. ממילא עבודת הבורא איננה מכבידה עליו, אלא משמחת אותו והוא מקיימה בניעימות ובעקביות.

פרק שלשים-וחמשה

אהבת הש"י היא המדרגה הגדולה שאין למעלה הימנה*, ולא יגיע אליה האדם אם לא אחר הגיעו למדרגה האחרונה מן היראה, כמו שבארנו. כי אברהם, שנאמר עליו [ישעיהו מא, ח]: "אהבי", לא הגיע למדרגה הזאת אלא בסוף ימיו ואחר העקדה, שנאמר לו [בראשית כב, יב]: "עתה ידעתי כי-ירא אלהים אתה". ולפיכך צריך שנבאר ענין האהבה ומיניה.

ונאמר כי האהבה על שלשה פנים: אם אהבת הטוב, ואם אהבת המועיל, ואם אהבת הערב. ואהבת הטוב היא - שיאהב האדם הדבר הנאהב מצד שהוא טוב גמור, מבלי שיתערב באהבה ההיא קבלת תועלת ולא קבלת ערבות כלל; אבל יאהב הטוב מצד מה שהוא טוב בלבד. ואהבת המועיל היא - שיאהב האדם הדבר הנאהב מצד-התועלת שיקבל ממנו בלבד. ואהבת הערב היא - שיאהב האדם הדבר הנאהב מצד-הערבות המגיע לו ממנו, לא בעבור שהוא טוב ולא מועיל אלא שהוא ערב בלבד. ואהבת המועיל והערב ישתנו ויתחלפו בפחות ויתר, כפי רב קבלת התועלת או התענוג, ואפשר שיפסדו. ואולם האהבה אשר תהיה בעבור הטוב בעצמו, הנה זאת-האהבה לא תפסד ולא תשתנה. לפי שהאהבה לא יאהב האהוב בעבור שהוא טוב אליו, כלומר: בצרוף אל האהוב; אבל למה שהתבאר לו שזה האהוב טוב בעצמו. והאהוב הוא הידוע אצל האהוב, והוא הדבר הנאהב בלבד החקוק בלבו, עד שיצדק עליהם יחד גדר האהבה; כי האהבה היא התאחד דבר הנאהב עם האהוב והתדבקם יחד בדבק שקלי בשלמות. ואולם במועיל והערב הנה אין האהוב הוא הידוע, אבל התועלת המגיע אל האהוב או התענוג המגיע אליו; ולזה אי-אפשר שיתאחד האהוב עם האהוב, ומזה-הצד תשתנה בהשתנות קבלת התועלת או התענוג, או תפסד. ואולם אהבת הטוב, אי-אפשר לה שתשתנה כלל, כי אין לאהוב לקבל שום-תועלת מן האהוב אלא הידעה בו לבד. ועל-כן היתה האהבה אל הטוב מצד שהוא טוב, היותר-מעלה שבמיני האהבות.

ולחיות הש"י הוא הטוב הגמור שאין בו רע כלל, אחר שאין בו העדר ולא אפשרות - תהיה האהבה אליו אהבת הטוב מצד מה שהוא טוב, ותתוסף האהבה הזאת כפי שעור הידעה בו, יתברר, אחר שאמרנו כי אהבת הטוב תהיה מצד-הידעה בו לבד. ואמנם, אחר שהוא, יתברר, יוצר הכל וחונן ונותן המציאות לכל נמצא ונותן נשמה לכל אשר נשמת רוח חיים באפיו, הנה הוא מועיל, וראוי שיהיה נאהב מצד-מה שהוא מועיל גם-כן. וכאשר נבחין הדרך אשר בו מכין מזון לכל אשר ברא, כי לא ברא הדברים ההכרחיים לבעלי-חיים או לאדם לצורך חיותם, בלבד, אבל גם הדברים המענגים, שאינם הכרחיים להם מצד-חיותם. כאלו תאמר כי האדם אפשר שיתקיים במזון הלחם בלבד; ואולם נבראו התאנים והענבים והרמונים, וזולתם מן הפרות, שהם מענגים, אף אם אינם הכרחיים לו לקיים מציאותו. והנה מזה-הצד, ראוי שיהיה נאהב גם-כן מצד-הערב, כלומר: מצד-שברא הדברים הערבים והמענגים, ובעבור-זה, עם-היותו אהוד, אהודות גמורה, יאותו אליו כל מיני האהבה - אם אהבת הטוב ואם אהבת המועיל ואם אהבת הערב. וראוי לפי-זה, שיהיה נאהב בתכלית מה שאפשר בכל מיני האהבה; כי לא ידמה שאפשר שימצא יותר טוב, ולא יותר מועיל, ולא יותר מענג, ממנו.

פנים - סוגים. **אם** - או. **שיפסדו** - שתיפסק האהבה. **אבל** - אלא. **למה שהתבאר** - מפני שנתברר. **הידוע** - ידע והשיג שהוא טוב בעצמו. **אבל** - אלא. **ולחיות** - מחמת. **שאין בו העדר ולא אפשרות** - אין בו חסרון ולא אפשרות של חסרון. **חיותו** - של ה'. **יאותו** - ראויים. **בתכלית** - בשלמות.

מדרגת אהבת ה'

שלושת פני האהבה

אהבת ה' היא מכל הפנים